

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการทำงานต่างก็มุ่งเน้นการทำงานในรูปแบบประชาธิปไตย หรือการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม เพื่อดำเนินงานและสร้างสรรค์งานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพอันสูงสุด และให้คนในสังคมไทยได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและทำงานร่วมกันอย่างเข้าอกเข้าใจกัน จึงทำให้การทำงานหรือการปฏิบัติงาน ซึ่งมีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน เช่นเดียวกันกับในสถานศึกษา มีบุคลากรที่มีความสามารถในการทำงาน ดังนั้นถ้าภายในองค์กรมีการทำงานร่วมกัน โดยเน้นหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม จะทำให้งานแต่ละอย่างสามารถสำเร็จลงได้ ซึ่งระหว่างการทำงานคนเดียวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีมจะทำให้งานสำเร็จลงได้อย่างรวดเร็ว การทำงานเป็นทีม ต้องมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่เหมาะสมตามความสามารถ และทำงานด้วยความตั้งใจ งานที่ได้รับจึงจะออกมาดี ก็ทำให้เราสามารถทำงานร่วมกันโดยไม่เกิดปัญหา และทำให้งานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยประเด็นปัญหาหลักในการศึกษาและการเรียนรู้ที่ยืดเยื้อกัน และเน้นการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ มีใช้ที่เพียงจุดใดจุดหนึ่งแยกจากกัน ตั้งแต่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนไทยยุคใหม่ ปรับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างครูยุคใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ มีใจรัก มีคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาเป็นครู คณาจารย์ และปรับระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ คล่องตัว เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 13)

ซึ่งเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ภายในปี 2561 โดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย
2. โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ 2558 ไว้ 11 ประการ โดยในข้อที่ 8 ได้กล่าวไว้ว่า “สร้าง

วัฒนธรรมในการทำงาน เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ปรับปรุงระบบของโรงเรียน ให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำ การมีส่วนร่วม และการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนา การศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพกลุ่มบุคคล องค์กร เอกชนองค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น”

ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษาได้แบ่งอำนาจการบริหารออกเป็น 4 งาน คือการบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป และการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ส่วนงานด้านอื่นๆ เป็น องค์กรประกอบที่จะทำให้สถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารการศึกษาทุกคนควร จะรับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือ สถาบันการศึกษาทุกแห่งคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพใน การสอน งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา มาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาจะ พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรม การศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทั้งทางตรง หรือทางอ้อม ก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

การบริหารวิชาการ คือ ภาระงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สนองต่อความ ต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้คำปรึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุน และเสนอแนวทางให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา และการระบวงการนิเทศภายในสถานศึกษา มีเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียน การสอน มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีเครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียนการสอน มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และมีการส่งเสริมให้ ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1 มีบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลจำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง สมุทรปราการ อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีสถานศึกษาในเขตพื้นที่จำนวน 72 โรงเรียน 7 กลุ่มเครือข่าย คือกลุ่มขยายโอกาสเมืองสมุทรปราการ กลุ่มขยายโอกาสสองพระ กลุ่ม นครเขื่อนขันธ์ กลุ่มปู่เจ้าสมิงพราย กลุ่มพระสมุทรเจดีย์ กลุ่มเมืองบางปู และกลุ่มเมืองสมุทรปราการ

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมมี ความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของงานวิชาการ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ของการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการศึกษากับประสิทธิผลของงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตตามแนวคิดของ โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980, pp. 213-218) 4 ด้าน ดังนี้

1.1 การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

1.1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

1.1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

1.1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.2 ประสิทธิภาพงานวิชาการตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 6-

7)

1.2.1 งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

1.2.2 งานวิจัยในชั้นเรียน

1.2.3 งานจัดการเรียนการสอน

1.2.4 งานนิเทศภายใน

1.2.5 งานวัดและประเมินผล

1.2.6 งานประกันคุณภาพการศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำนวน 72 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 1,721 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 72 คน ครูผู้สอนจำนวน 1,649 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1, 2559)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตามตารางของดาร์วินแฮนเดล (Darwin Hendel, 1977, p. 82) ที่ความเชื่อมั่น 95% โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) ผู้บริหาร	จำนวน	72	คน
2) ครูผู้สอน	จำนวน	242	คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	314	คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Cohen and Uphoff, 1980, pp. 213-218 และ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 6-7)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารโดยให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการได้รับประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม จากการจัดการศึกษาได้มีส่วนในการกำหนดนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาร่วมดำเนินการให้การสนับสนุน ด้านกำลังความคิดกำลังกาย กำลังใจและกำลังทรัพย์พร้อมทั้งร่วมกำกับติดตามตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลที่ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินการตัดสินใจและการตัดสินใจปฏิบัติ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การสนับสนุนทรัพยากร การบริหารงาน และการขอความร่วมมือด้านบุคลากร
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านวัสดุ การมีส่วนร่วมด้านสังคม และการมีส่วนร่วมด้านบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การควบคุมตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

ประสิทธิผลของงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการนิเทศภายใน

1. งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้ครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการด้านการบริหารหลักสูตรที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด
2. งานวิจัยในชั้นเรียนหมายถึงการทำงานเข้าใจและส่งเสริมให้มีการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่เป็นข้อขัดข้องหรือขอควรพัฒนาร่วมกันในสถานศึกษาการควบคุมดูแลและส่งเสริมการดำเนินการวิจัยที่ได้กำหนดไว้
3. งานจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการกำหนดรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้คุณภาพตามหลักสูตร
4. งานนิเทศภายใน หมายถึง การกำหนดรูปแบบและแนวทางการนิเทศภายใน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน เป็นไปตามหลักสูตร
5. งานวัดผลและประเมินผล หมายถึง การกำหนดแนวทาง กระบวนการและวิธีการในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
6. งานประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การกำหนดกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1 หมายถึง พื้นที่การศึกษาโรงเรียนตั้งอยู่ คือ เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประกอบด้วยอำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้รู้ถึงระดับของ การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูผู้สอนที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของงานวิชาการ

3. เป็นแนวทางให้โรงเรียนและสถานศึกษาอื่นๆ ในการนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้
มีประสิทธิภาพมากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี